

Rapport

Hoe denken Nederlanders over verkrachting?

Onderzoek naar (kennis van, ervaringen met en opvattingen over) verkrachting in Nederland, uitgevoerd door I&O Research in opdracht van Amnesty International

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2020/101

Datum

juni 2020

Opdrachtgever

Amnesty International

Auteurs

Peter Kanne
Milan Driessen

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond bij het onderzoek	4
1.2	Doel van het onderzoek	4
1.3	Onderzoeksverantwoording	5
2	Management samenvatting	7
2.1	Achtergrond	7
2.2	Kennis	7
2.3	Praten met kinderen over seks	7
2.4	Eigen ervaringen	8
2.5	Houding	9
2.6	Freezing	10
3	Kennis	11
3.1	Slachtofferschap, aangifte, veroordeling	11
3.2	Strafmaat verkrachting	13
3.3	Freezing	14
3.4	Waar komt verkrachting voor?	16
4	Praten met kinderen over seks	18
4.1	Praten ouders met hun kinderen over seks	18
4.2	Waarover praten ouders met hun kinderen?	19
4.3	Op school praten met kinderen over seks	22
5	Eigen ervaringen	23
5.1	Slachtoffer van verkrachting	23
5.2	Verteld over verkrachting?	25
5.3	Reactie omgeving op verkrachting	25
5.4	Bekend met slachtoffer(s) van verkrachting	28
6	Houding ten aanzien van seks en verkrachting	29
6.1	Verzachtende redenen voor verkrachting?	29
6.2	Wanneer is iets verkrachting?	31
6.3	Verkrachting en strafbaarheid	34
6.4	Slachtofferschap en bekendheid met freezing maken verschil	36
A	Bijlage	39

1 Inleiding

1.1 Achtergrond bij het onderzoek

Volgens de Nederlandse wet is er pas sprake van verkrachting als geweld of dwang bewezen kan worden. In veel gevallen is verzet niet mogelijk, omdat het slachtoffer van angst bevriest ('freezing') of is gedrogeerd. Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid wil daarom een nieuw delict invoeren¹ seks tegen de wil¹. Daarvoor geldt een maximumstraf van zes jaar, voor verkrachting kan maximaal twaalf jaar worden gegeven.

Amnesty International vindt dat de huidige wet en het nieuwe wetsvoorstel slachtoffers van verkrachting onvoldoende beschermt. Volgens de organisatie is het toevoegen van een lichter delict niet in lijn met internationale mensenrechtenverdragen² die bepalen dat onvrijwillige seks als verkrachting moet worden bestraft.

In een aantal Europese landen is de wet onlangs aangepast: als je kunt aantonen dat de dader had kunnen weten dat de ander de seksuele handelingen niet vrijwillig deed of onderging (=zonder consent), is dat verkrachting. Ook als er geen sprake was van dwang of geweld.

Om te achterhalen hoe het Nederlandse publiek hier in staat heeft Amnesty International I&O Research opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren onder Nederlanders van 16 jaar en ouder.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek was:

Het achterhalen van kennis en houding van de Nederlandse samenleving t.a.v. verkrachting, en op welke manier dit strafbaar zou moeten zijn.

¹ Zie: <https://www.internetconsultatie.nl/wetseksuelemissdrijven>

² Zie: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>

1.3 Onderzoeksverantwoording

Steekproefgrootte, steekproefbasis en veldwerkperiode

I&O Research voerde dit landelijk representatieve onderzoek uit onder 2.127 Nederlanders van 16 jaar en ouder. Het grootste deel van de deelnemers (2.055) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 73 mensen de vragenlijst in via het panel van Panel Inzicht. Dit betrof uitsluitend jongeren van 16 en 17 jaar.

Het onderzoek vond plaats van maandag 15 tot donderdag 18 juni 2020.

Vragenlijst

Bij het opstellen van de vragenlijst waren – naast de onderzoekers van I&O Research en de opdrachtgever (Amnesty International) – ook professor dr. Ellen T.M. Laan (GZ-psycholoog en seksuoloog NVVS, verbonden aan Amsterdam UMC) en dr. Hanneke de Graaf (verbonden aan Rutgers) als onafhankelijke experts betrokken. Hiervoor zijn wij hen zeer erkentelijk.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier, het panel kent geen zelfaanmelding. Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor Nederlandse inwoners (16+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50% is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

Uitnodiging bij het onderzoek

Respondenten kregen de volgende tekst als uitnodiging:

Dit onderzoek gaat over intimiteit, seksualiteit en verkrachting. I&O Research voert dit onderzoek uit in opdracht van Amnesty International. Amnesty gebruikt dit onderzoek om de houding van Nederlanders ten aanzien van onvrijwillige seks en verkrachting te leren kennen, en daarmee een maatschappelijk debat op gang te brengen.

Er komen seksueel expliciete termen voor in de vragenlijst.

We realiseren ons dat dit persoonlijke en heftige issues zijn die (zeer) gevoelig kunnen liggen of pijnlijk kunnen zijn. Het gaat om 'bijzondere persoonsgegevens' zoals de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) ze noemt. Dit betekent dat wij er uiterst zorgvuldig mee omgaan. We geven uw antwoorden nooit herleidbaar naar uw persoon door aan derden. De rapportage die wij maken bevat geen onderdelen die terug zijn te leiden naar individuele antwoorden.

We hopen dat u de vragenlijst wilt invullen. U bent nooit verplicht een vraag te beantwoorden, bij alle vragen worden de opties 'weet ik niet' en/of 'wil ik liever niet zeggen' aangeboden. U kunt ook tussentijds stoppen en later verder gaan waar u gebleven bent.

Hulp nodig?

Bent u slachtoffer van seksueel geweld en zoekt u hulp? Dan kunt u contact opnemen met het Centrum Seksueel Geweld. Bellen kan naar nummer: 0800 0188. Of kijk op: www.centrumseksueelgeweld.nl.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd.

2 Management samenvatting

2.1 Achtergrond

In opdracht van Amnesty International voerde I&O Research dit landelijk representatieve onderzoek uit onder 2.127 Nederlanders van 16 jaar en ouder. Het onderzoek vond plaats van maandag 15 tot donderdag 18 juni 2020. Het doel van dit onderzoek was het achterhalen van kennis en houding van de Nederlandse samenleving t.a.v. verkrachting, en op welke manier verkrachting strafbaar zou moeten zijn.

2.2 Kennis

Inschatting van cijfers over verkrachting

Het blijkt dat Nederlanders zowel het aandeel dat aangifte doet van verkrachting, het aandeel veroordelingen als het aandeel slachtoffers dat de dader kent (iets) te laag inschat, al komt men redelijk in de buurt van de daadwerkelijke cijfers.

Zo denken Nederlanders gemiddeld dat 25 procent van de slachtoffers van verkrachting aangifte doet. In werkelijkheid ligt dat tussen de 10 en 20 procent.

Men denkt dat gemiddeld 20 procent van de aangiftes van verkrachting leidt tot een veroordeling. In de praktijk is er eerst een informatief gesprek met de politie, voordat het tot een eventuele aangifte komt. Van alle informatieve gesprekken bij de politie komt het in iets meer dan 8 procent van de gevallen tot een veroordeling (20% van het aantal aangiftes).

Nederlanders denken gemiddeld dat 58 procent van de slachtoffers de dader kent, wat in werkelijkheid tussen de 75 en 90 procent ligt.

De maximum gevangenisstraf voor verkrachting is in Nederland 12 jaar. Nederlanders schatten dit gemiddeld in op 4,7 jaar. Het gemiddeld aantal jaren gevangenisstraf dat een verdachte van verkrachting daadwerkelijk krijgt, schatten ze op 2,1 jaar, wat in werkelijkheid 1,4 jaar is.

Waar komt verkrachting voor?

Nederlanders denken dat verkrachting vooral voorkomt 'binnen relaties' (43%), binnen het gezin (38%), bij het uitgaan (34%) of binnen religieuze instellingen (31%).

Ongeveer een op de vijf denkt dat verkrachting vooral 'buiten, op straat' (22%), binnen zorginstellingen of -praktijken (19%) of tijdens een date (18%) voorkomt.

Jongeren van 16-17 jaar maar ook van 18-20 jaar denken *vaker* dan gemiddeld dat verkrachting vooral plaatsvindt bij het uitgaan en buiten op straat. Duidelijk *minder vaak* denken de jongsten dat dit binnen relaties, binnen het gezin en in instellingen (zorg en religieus) gebeurt.

2.3 Praten met kinderen over seks

Praten ouders met hun kinderen over seksualiteit

Van degenen met kinderen zegt bijna een kwart (23%) vaak of regelmatig met hen te praten (of te hebben gepraat) over seksualiteit, 52 procent doet dat soms en een kwart nooit.

Jongeren ervaren dat wat anders. Van hen zegt een kleiner deel (17%) dat hun ouders vaak of regelmatig met ze praten (of hebben gepraat) over seksualiteit, 38 procent zegt dat soms gebeurde en bijna de helft (45) nooit.

Tabel 1

Praat (of praatte) u met uw kinderen over seksualiteit? (volgens ouders en kinderen tot 25 jaar)

	Ouders	Kinderen
Ja, vaak	3%	4%
Ja, regelmatig	20%	13%
Ja, soms	52%	37%
Nee, (bijna) nooit	25%	45%

Waarover praten ouders met hun kinderen?

Als ouders met hun kinderen praten over seks gaat het vooral over het respecteren van de grenzen van de ander, wat hij of zij wel of niet wil op het gebied van seks en hoe hij of zij dat kan aangeven. Verder wordt gesproken over voorbehoedsmiddelen en geslachtsziekten. Het gaat zelden over hoe hij of zij kan checken wat de ander wil op het gebied van seks. Als ouders gevraagd wordt "Wat was of wat is uw belangrijkste boodschap als u met uw kinderen praat over het hebben van seks?" worden vooral antwoorden gegeven die neerkomen op:

- ✓ Doe niks tegen je wil (vaak een advies aan meisjes)
- ✓ Doe niks tegen de wil van de ander (vaak een advies aan jongens)
- ✓ Vrij veilig (pas op voor zwangerschap en soa's, gebruik voorbehoedsmiddelen)
- ✓ Vrij pas met iemand als je eraan toe bent (soms: pas als je getrouwd bent)

Van de bijna 700 open antwoorden wordt er door ouders één keer expliciet gesproken over het checken van wat die ander wil: "Stuur op je gevoel en stuur niet op aannames bij de ander maar check die" (Vader van kinderen in de leeftijd 16-21 jaar).

2.4 Eigen ervaringen

Eén op tien Nederlanders maakte penetratie zonder instemming mee

Eén op de tien Nederlanders (11%) maakte (ooit) mee dat iemand haar of zijn lichaam binnendrong zonder dat zij/hij hiermee instemde. Van de vrouwen maakte gemiddeld 19 procent dit ooit mee, van de mannen gemiddeld 3 procent.

Van deze 11 procent beschouwt twee derde (66%) deze penetratie zonder instemming als verkrachting. Als we deze twee percentages met elkaar vermenigvuldigen³ blijkt dat 7,5 procent van alle Nederlanders (16 jaar en ouder) zich zelf als slachtoffer van verkrachting beschouwt.

Van alle vrouwen beschouwt 12,7 procent zich slachtoffer van verkrachting, van de mannen 2,3 procent. Vrouwen in de leeftijd 35-49 jaar (15%), 50-64 jaar (17%) en 65+ (14%) beschouwen zich vaker dan gemiddeld als slachtoffer van verkrachting.

De verklaring voor de toename naar leeftijd ligt in de eerste plaats in het feit dat in dit onderzoek is gevraagd naar 'lifetime ervaring': hoe ouder men is, hoe groter de kans dat iemand dit ooit is overkomen (ook al gebeurde het toen het slachtoffer veel jonger was).

³ 11,3% x 66,4% = 7,5%

Een andere verklaring ligt in het gegeven dat jonge vrouwen die dit overkwam dit minder vaak als ‘verkrachting’ beschouwen (16-34 jaar: tussen een kwart en een derde⁴) dan vrouwen van 35 jaar en ouder (drie kwart⁵).

Reactie omgeving op verkrachting vaak weinig begripvol

Van degenen die verkrachting meemaakten vertelde de helft het iemand in haar of zijn omgeving. Slachtoffers ouder dan 50 jaar (vaak vrouwen) die een verkrachting meemaakten vertelden het vaker *niet* dan wel aan iemand. Jongere slachtoffers lijken het vaker wel te vertellen.

Dat dus ook de helft van de slachtoffers er *niet* met anderen over praat, is te begrijpen als we zien hoe er door die omgeving vaak op wordt gereageerd. De ervaringen waren in vier op tien gevallen niet goed. Ongeveer één op drie antwoorden kan uitgelegd worden als (redelijk) positief: begripvol, meelevend, geschrokken, zorgzaam, etc. De rest was uit te leggen als neutraal.

Zowel jonge als oudere slachtoffers zeggen vaak ‘ik werd niet geloofd’, ‘er werd niet echt op gereageerd’ of ‘men zag het als mijn eigen schuld’. Meerdere keren – als verkrachting binnen een relatie plaatsvond – gingen reacties daarover, zoals een vrouw van 50-64 jaar het toelicht: “Men vindt het onzin, "want ik was toch met hem getrouwd"”

2.5 Houding

Ruime meerderheid: nooit verzachtende redenen voor verkrachting

Een zeer ruime meerderheid van de Nederlanders (84%) vindt dat er nooit verzachtende redenen voor verkrachting zijn. Mannen zien die vaker wel (18%) dan vrouwen (8%).

Eén op de tien mannen (11%) vindt dat als het slachtoffer zich niet uitdrukkelijk verdedigt of niet duidelijk nee zegt, dit een verzachtende reden kan zijn. Een kleiner deel van de mannen noemt als verzachtende redenen voor verkrachting als het slachtoffer een relatie heeft met de pleger (5%), als het slachtoffer vrijwillig is meegegaan (4%), sexy of provocerend gekleed is (3%) of als het slachtoffer dronken is of onder invloed van drugs (2%).

Jonge mannen zien relatief vaak verzachtende redenen voor verkrachting

Onder jongere mannen worden vaker verzachtende redenen genoemd dan onder oudere mannen of vrouwen. Een op de vijf jongens van 16-17 jaar en mannen tot 35 jaar vindt dat als het slachtoffer zich niet uitdrukkelijk verdedigt of niet duidelijk nee zegt, dat dit een verzachtende reden voor verkrachting kan zijn. Als het slachtoffer dronken is of onder invloed van drugs, vindt een op de tien jonge mannen (16-24 jaar, 9%) dat een verzachtende reden voor verkrachting.

Ruime meerderheid: penetratie zonder consent moet worden gezien als verkrachting

Een zeer ruime meerderheid van de Nederlanders – 88 tot 90 procent – vindt dat penetratie zonder wederzijdse instemming moet worden gezien als verkrachting, bijvoorbeeld omdat het slachtoffer ‘bevriest’ of onder invloed was en zich niet kon verweren. Over de vraag of penetratie tegen de wil zonder dat geweld of dwang bewezen is, op dezelfde manier bestraft moet worden als verkrachting nu, bestaat meer verdeeldheid – maar per saldo – vindt een groter deel van de Nederlanders dat wel dan niet (55% vindt van wel, 22% is neutraal en 18% vindt van niet).

⁴ n=82. Aantallen zijn te klein om naar kleinere categorieën uit te splitsen.

⁵ n=154

2.6 Freezing

Een derde weet volgens eigen zeggen wat freezing is

Freezing (of bevroering) is een psychologische en fysieke reactie, waarbij het slachtoffer zich niet meer kan bewegen en dus geen verzet kan plegen. Zonder deze uitleg te geven, blijkt ruim een derde (35%) hiermee bekend te zijn en ook te weten wat het is. Ongeveer een op de vijf (22%) zegt bekend te zijn met freezing, maar weet niet precies wat dat is. Vier op de tien hebben er nooit van gehoord (42%). Mensen die ooit meemaakten dat iemand haar/zijn lichaam binnendrong zonder dat zij/hij daarmee instemde, kennen beduidend vaker (55%) de betekenis van freezing.

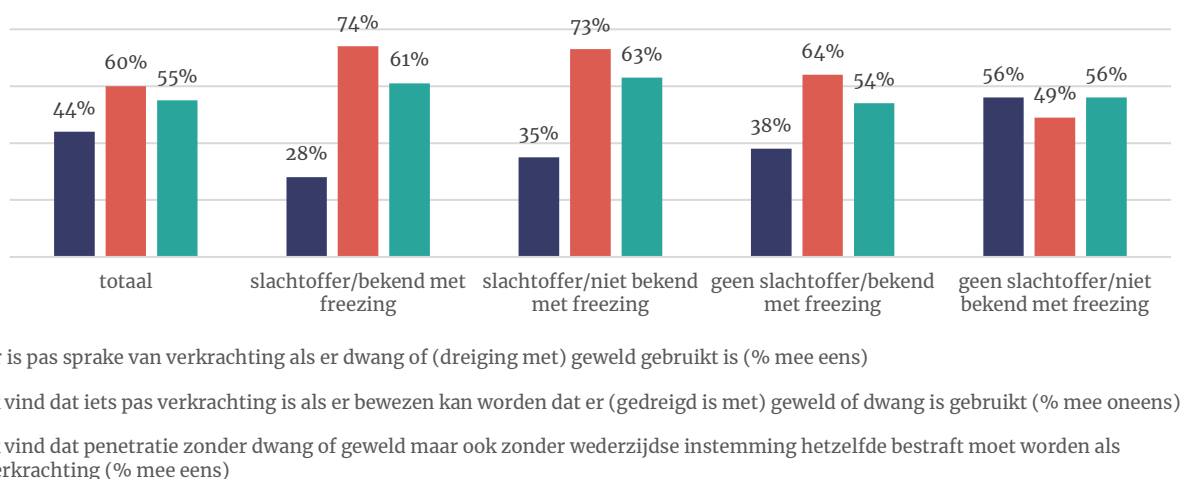
Slachtofferschap en bekendheid met freezing maken verschil

Of men wel of niet bekend is met freezing maakt een aanzienlijk verschil in hoe men denkt over verkrachting, seks tegen de wil en de strafbaarheid daarvan. Datzelfde geldt voor het gegeven of men zelf ooit slachtoffer was van verkrachting of niet.

Indien een van beide of beide het geval is, is men er vaker van overtuigd dat seks zonder wederzijdse instemming – ook als geweld of dwang niet bewezen kunnen worden – moet worden gezien als verkrachting. Zo is 44 procent van *alle* Nederlanders het eens met de stelling “Er is pas sprake van verkrachting als er dwang of (dreiging met) geweld gebruikt is”, maar is slechts 28 procent van degenen die zelf slachtoffer waren van verkrachting en bekend zijn met freezing het hiermee eens. Onder degenen die geen slachtoffer waren en freezing niet kennen is dat het dubbele: 56 procent.

Hetzelfde patroon bij de stelling “Ik vind dat iets pas verkrachting is als er bewezen kan worden dat er (gedreigd is met) geweld of dwang is gebruikt”: slachtoffers die bekend zijn met freezing zijn het er in 74 procent van de gevallen mee *oneens*, terwijl van de niet-slachtoffers die niet weten wat freezing is 49 procent het er mee *oneens* is.

Tot slot, met de stelling “Ik vind dat penetratie zonder dwang of geweld maar ook zonder wederzijdse instemming hetzelfde bestraft moet worden als verkrachting” is 55 procent van alle Nederlanders het eens, maar slachtoffers van verkrachting vaker (62%) dan niet-slachtoffers (55%). Of men weet wat freezing is, maakt hier niet uit.

Figuur 1

Wilt u aangeven in welke mate u het met elke stelling eens of oneens bent? (% 'mee eens' voor 1ste en 3de stelling, % 'mee oneens' voor 2de stelling).

3 Kennis

3.1 Slachtofferschap, aangifte, veroordeling

We vroegen Nederlanders in te schatten welk aandeel van de slachtoffers van verkrachting hiervan aangifte doet bij de politie, hoeveel procent van de aangiftes leidt tot een veroordeling van de verdachte en hoeveel procent van de slachtoffers van verkrachting de dader kent. Het blijkt dat Nederlanders zowel het aandeel aangiftes, veroordelingen als het aandeel slachtoffers dat de dader kent te laag inschat, al komt men redelijk in de buurt van de daadwerkelijke cijfers (volgende pagina).

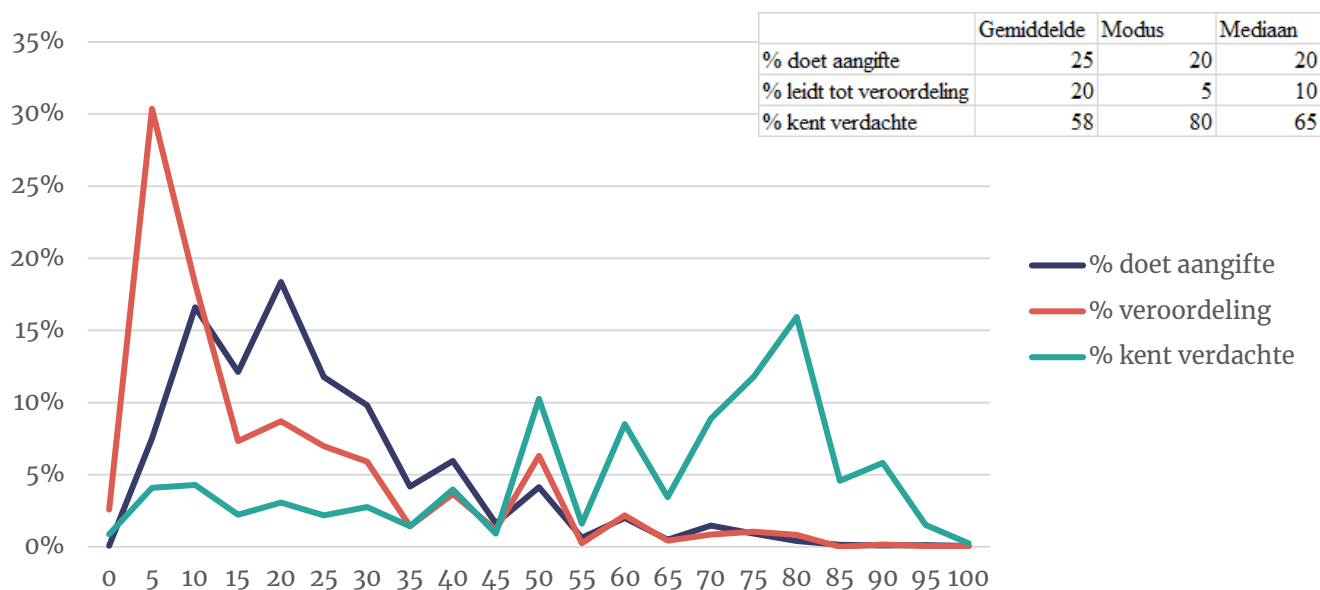
Dit onderzoek

In dit onderzoek schatten Nederlanders dat gemiddeld 25 procent van de slachtoffers van verkrachting aangifte doet. Het merendeel denkt dat tussen 5 en 40 procent ligt (modus en mediaan zijn beide 20).

Nederlanders schatten in dit onderzoek in dat gemiddeld 20 procent van de aangiftes leidt tot een veroordeling, maar het merendeel heeft er een realistisch beeld van: de meeste scores liggen tussen de 5 en 15 procent (modus 5%, mediaan 10%).

Gemiddeld denkt men dat 58 procent van de slachtoffers de dader kent, de meest voorkomende score (modus) is 80 procent.

De verschillen naar geslacht en leeftijd zijn beperkt. Jonge mensen denken iets minder vaak dat het een bekende is.

Figuur 3.1

Inschatting hoeveel procent: ⁶

- van de slachtoffers van verkrachting doet aangifte bij de politie?
- van de aangiftes leidt tot een veroordeling van de dader?
- van de slachtoffers van verkrachting kent de dader

⁶ Toevoeging bij de vragen: Wilt u ze a.u.b. beantwoorden zonder de antwoorden op te zoeken?

De praktijk (o.b.v. externe bronnen)

Van Minnen (2017) stelt dat ongeveer 10-20% van de mensen die seksueel geweld meemaken hiervan aangifte doet.⁷ Nederlanders denken dus gemiddeld dat dit op 25 procent zou liggen, een iets te optimistische inschatting.

Uit cijfers die het Algemeen Dagblad opvroeg⁸, blijkt dat 37 procent van de meldingen van verkrachting bij de politie leidt tot een aangifte. Als slachtoffers bij de politie een melding doen van verkrachting krijgen zij eerst een informatief gesprek aangeboden voordat zij kunnen besluiten om een aangifte te doen. Van de 499 aangiftes kwam het in 172 zaken tot een rechtszaak, dat wil zeggen dat het Openbaar Ministerie besluit over te gaan tot vervolging. De verdachte werd in 102 zaken veroordeeld voor verkrachting (8.3% ten opzichte van het aantal informatieve gesprekken bij de politie en 20,4% ten opzichte van het aantal aangiftes). De verdachte werd in 102 zaken veroordeeld voor verkrachting (8.3% ten opzichte van het aantal informatieve gesprekken bij de politie en 20,4% ten opzichte van het aantal aangiftes).

Uit onderzoek blijkt dat 75-90% procent van de slachtoffers van verkrachting de dader kent.⁹ Hier liggen de inschattingen van Nederlanders en de werkelijkheid dus verder uit elkaar.

⁷ Van Minnen, A (2017), Verlamd van Angst. Met verwijzing naar Haas, S. de (2012) Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassen in Nederland. Tijdschrift voor Seksuologie, 36, 136-145 en Fundamental Rights Agency (14% gemiddeld in Europa): <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>.

⁸ Algemeen Dagblad, 11 februari 2020, Zelden rechtszaak na verkrachting, vindplaats: <https://www.ad.nl/binnenland/zelden-rechtszaak-na-verkrachting~a7b27ec1/>.

⁹ Studie in Schotland: <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-43128350> en Amnesty Denmark: <https://amnesty.dk/media/1557/case-closed.pdf> (pagina 21). Het Centrum Seksueel Geweld in Nederland onderschrijft dat de meeste daders uit de vrienden- en familiekring komen.

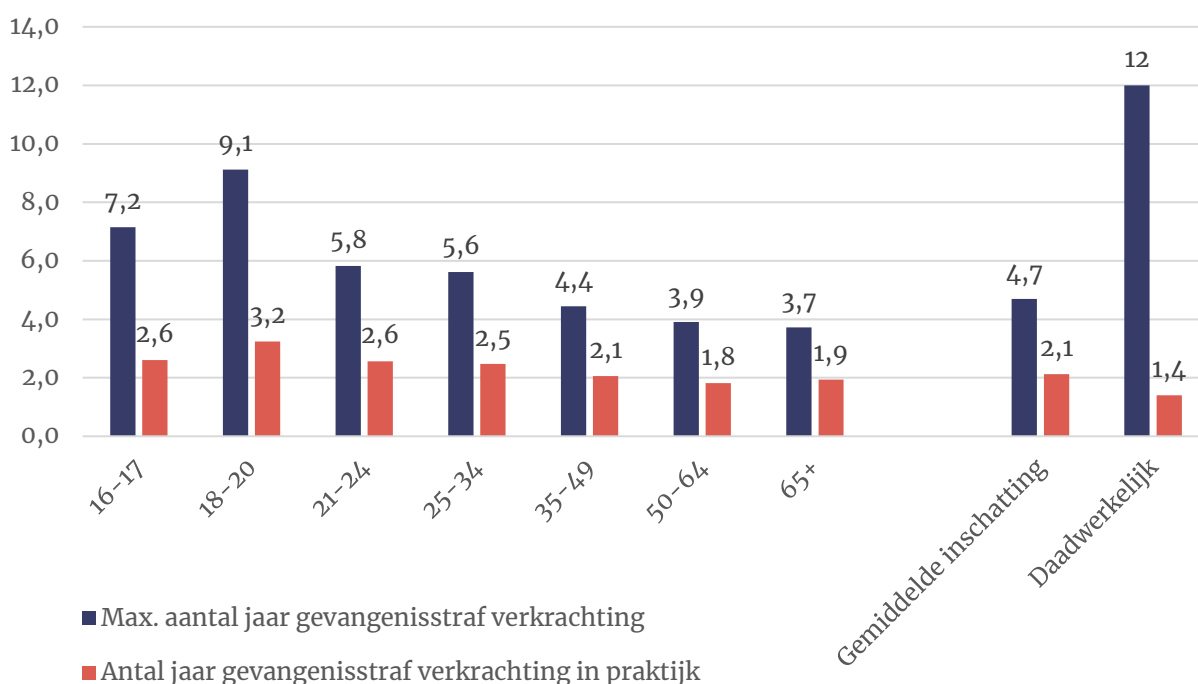

3.2 Strafmaat verkrachting

We vroegen deelnemers hoeveel gevangenisstraf zij denken dat er maximaal op verkrachting staat in maanden en/of jaren. Vervolgens vroegen we ook hoeveel gevangenisstraf een verdachte die veroordeeld wordt voor verkrachting gemiddeld krijgt.

De maximum gevangenisstraf voor verkrachting is in Nederland 12 jaar. Nederlanders schatten de strafmaat in op iets minder dan vijf jaar (4,7), minder dan de helft van wat die is. Het gemiddeld aantal jaren gevangenisstraf dat een verdachte van verkrachting daadwerkelijk krijgt, schatten ze op ongeveer 2 jaar (2,1), wat in werkelijkheid gemiddeld 1,4 jaar is¹⁰.

Jongeren schatten het maximum aantal jaren gevangenisstraf hoger in dan ouderen. De jongste groep ondervraagden (16- en 17-jarigen) schat dat op ongeveer 7 jaar, de 18- tot en met 20-jarigen schat dat op ongeveer 9 jaar. Onder 65-plussers wordt gemiddeld geschat dat het maximaal aantal jaar gevangenisstraf voor verkrachting lager is dan vier jaar (3,7).

Figuur 3.2

Hoeveel gevangenisstraf staat er maximaal op verkrachting, denkt u?

Hoeveel gevangenisstraf krijgt een verdachte die veroordeeld wordt voor verkrachting gemiddeld, denkt u?

Jonge mannen schatten de strafmaat het hoogst in: jongens van 16-17 denken gemiddeld 8,2 jaar, mannen van 18-24 zelfs 9,6 jaar.

¹⁰ Gemiddeld 1 jaar en 5 maanden (1,4 jaar). De rechter stelt er in beginsel 24 maanden gevangenisstraf voor. Bron richtlijn van de rechterlijke macht: Oriëntatiepunten voor straftoemeting te raadplegen via: <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Oriëntatiepunten-en-afspraken-LOVS.pdf>

3.3 Freezing

We vroegen deelnemers of zij bekend zijn met het fenomeen “freezing”, ook wel bevroering genoemd.

Zonder verdere uitleg gaf ongeveer een derde (35%) aan hiermee bekend te zijn en ook te weten wat het is. Ongeveer een op de vijf (22%) is wel bekend met “freezing”, maar weet niet precies wat dat is. Vier op de tien Nederlanders geeft aan er nooit van gehoord te hebben (42%).

Vrouwen zeggen vaker te weten wat “freezing” is (42%) dan mannen (29%).

Onder 65-plussers heeft ongeveer de helft nog nooit van “freezing” gehoord (53%). Onder 21-t/m 24-jarigen heeft een op de vijf er nooit van gehoord (21%).

Tabel 3.1

Bent u bekend met het fenomeen “Freezing/bevroering” (naar geslacht en leeftijd)

	Totaal	Man	Vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
Ja, ik weet ook wat het is	35%	29%	41%	34%	45%	58%	42%	38%	34%	24%
Ja, maar ik weet niet precies wat dat is	22%	23%	22%	32%	29%	22%	25%	19%	21%	23%
Nee, nooit van gehoord	42%	48%	37%	34%	26%	21%	33%	43%	45%	53%

Mensen die ooit meemaakten dat iemand haar/zijn lichaam binnendrong zonder dat zij/hij daarmee instemde weten beduidend vaker (55%) wat “freezing” is (tabel 3.2). Degenen onder hen die dit hebben ervaren als verkrachting (zie paragraaf 5.1) weten in 53 procent van de gevallen wat freezing is. In hoofdstuk 6 laten we zien dat slachtofferschap en het al dan niet bekend zijn met freezing sterke invloed hebben op de houding ten aanzien van (de definitie en strafbaarheid) verkrachting en seks tegen de wil.

Tabel 3.2

Bent u bekend met het fenomeen “Freezing/bevroering” (naar wel/niet slachtoffer)

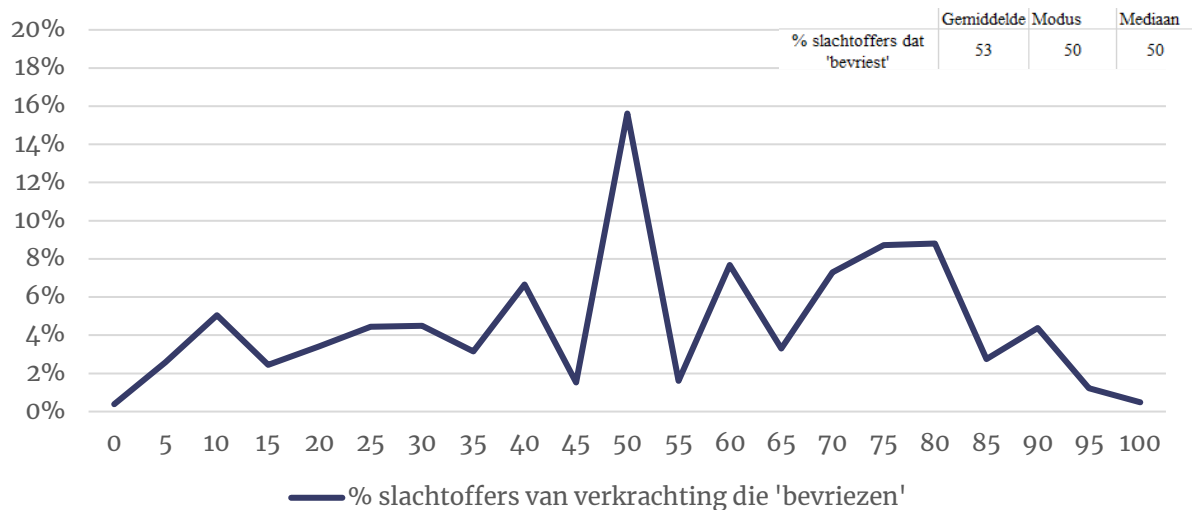
	Totaal	Is het ooit voorgekomen dat iemand uw lichaam is binnengedrongen zonder dat u hiermee heeft ingestemd?	
		Ja	Nee
Ja, ik weet ook wat het is	35%	55%	33%
Ja, maar ik weet niet precies wat dat is	22%	17%	23%
Nee, nooit van gehoord	42%	28%	44%

We legden respondenten het volgende voor:

Freezing/bevriezing is een psychologische en fysieke reactie, waarbij het slachtoffer zich niet meer kan bewegen en dus geen verzet kan plegen.

Op de daarop volgende vraag “Bij hoeveel procent van de slachtoffers van verkrachting denkt u dat dit voorkomt?” antwoorden Nederlanders (gemiddeld) dat ongeveer de helft van de slachtoffers ‘bevriest’ (53%). Uit de verdeling van de scores in figuur 3.3 is op te maken dat de spreiding groot is.

Uit Zweeds onderzoek¹¹ blijkt dat 70 procent van de slachtoffers van verkrachting ‘bevriest’ voorafgaand of tijdens de verkrachting.

Figuur 3.3

Bij hoeveel procent van de slachtoffers van verkrachting denkt u dat dit voorkomt?

Gemiddeld genomen schatten vrouwen het percentage slachtoffers dat ‘bevriest’ iets hoger in (56%) dan mannen (50%). Het percentage wordt gemiddeld lager ingeschat door oudere Nederlanders (65-plussers: 45%) dan jongere Nederlanders (21 tot 24-jarigen: 62%).

Tabel 3.3

Bij hoeveel procent van de slachtoffers van verkrachting denkt u dat dit voorkomt?

	Totaal	Man	Vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
0 - 25 %	19%	20%	17%	12%	14%	7%	9%	14%	21%	31%
30 - 50 %	32%	37%	28%	23%	23%	25%	31%	38%	32%	33%
55 - 75%	30%	28%	33%	29%	38%	38%	36%	28%	31%	25%
80 - 100%	19%	15%	22%	35%	26%	29%	24%	20%	17%	12%
Gemiddeld	53,2	50,4	55,9	61,6	59,6	61,9	59,3	54,5	52,2	44,8

¹¹ Bron: https://www.eurekalert.org/pub_releases/2017-06/w-mrv060617.php

3.4 Waar komt verkrachting voor?

Respondenten is gevraagd waar ze denken dat verkrachting vooral voorkomt. Hierbij konden ze maximaal drie categorieën aankruisen (zie tabel 3.4). Als ze dachten dat dit ‘overall even veel voorkomt’ kon men dat ook aangeven.

De vaakst genoemde situatie waar verkrachting voorkomt volgens de Nederlanders is ‘binnen relaties’: ongeveer vier op de tien gaf dit aan (43%). Een iets kleiner deel (38%) denkt dat verkrachting vooral voorkomt binnen het gezin, bij het uitgaan (34%) of binnen religieuze instellingen (31%).

Ongeveer een op de vijf denkt dat verkrachting voorkomt ‘buiten, op straat’ (22%), binnen zorginstellingen of -praktijken (19%) of tijdens een date (18%).

Minder vaak denkt men dat verkrachting voorkomt op de sportclub (12%), in de natuur (10%), op het werk (6%), op school of bij de opleiding (5%) of binnen de LHBTI-gemeenschap (4%).

Een op de acht (12%) denkt dat verkrachting overall even veel voorkomt. Een klein deel gaf aan het niet te weten (3%).

Jongeren denken vaak dat verkrachting vooral op straat en bij het uitgaan plaatsvindt

Jongeren van 16-17 jaar maar ook van 18-20 jaar hebben hierover een afwijkend beeld dan 21-plussers. Jongeren denken *vaker* dan gemiddeld dat verkrachting plaatsvindt bij het uitgaan en buiten op straat. De jongsten denken relatief vaak dat verkrachting ook in de natuur (19%) en op school (13%) plaatsvindt. Duidelijk *minder vaak* denken de jongsten dat dit binnen relaties, binnen het gezin en in instellingen (zorg en religieus) gebeurt.

Tabel 3.4

Waar komt verkrachting volgens u vooral voor? (Basis n = 2.127, is iedereen)

	Totaal	Man	Vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
Binnen relaties	43%	43%	43%	21%	32%	50%	39%	43%	48%	42%
Binnen het gezin	38%	38%	37%	19%	33%	46%	41%	34%	38%	39%
Bij het uitgaan	34%	33%	36%	67%	61%	45%	42%	31%	30%	29%
Binnen religieuze instellingen	31%	33%	30%	19%	36%	27%	33%	27%	32%	35%
Buiten op straat	22%	21%	24%	45%	37%	23%	25%	24%	20%	18%
Binnen zorginstellingen of -praktijken	19%	19%	19%	4%	8%	22%	21%	21%	19%	19%
Tijdens een date	18%	18%	19%	11%	11%	8%	19%	18%	21%	18%
Op de sportclub	12%	11%	13%	13%	13%	12%	14%	10%	10%	14%
Het komt overall even veel voor	12%	11%	13%	7%	5%	7%	8%	14%	14%	12%
In de natuur	10%	11%	9%	19%	4%	10%	9%	8%	10%	13%
Op het werk	6%	8%	5%	13%	12%	9%	5%	4%	5%	8%
Op school of bij de opleiding	5%	5%	4%	13%	4%	5%	6%	6%	3%	3%
Binnen de Lesbische, Homo-Biseksuele en Trans en Interseksuele gemeenschap	4%	5%	3%	9%	9%	7%	7%	4%	2%	3%
Weet ik niet	3%	4%	2%	2%	3%	1%	2%	3%	3%	3%
Wil ik liever niet zeggen	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Slachtoffers van verkrachting geven hier niet erg afwijkende antwoorden dan gemiddeld. Meest genoemd: binnen relaties (47%), het gezin (32%), zorginstelling (30%, meer dan gemiddeld), uitgaan (29%), religieuze instellingen (27%).

Vervolgens zijn de deelnemers die niet hebben aangegeven dat het overal even veel voorkomt, gevraagd waar ze denken dat verkrachting vrijwel niet voorkomt (met dezelfde antwoordcategorieën als bij de vraag waar het vooral voorkomt). Ook hier kon men maximaal drie categorieën kiezen.

Bijna de helft van de Nederlanders geeft aan dat het overal wel voorkomt (47%).

Een op de zeven Nederlanders denkt dat verkrachting vrijwel niet voorkomt op het werk (15%) of op school of bij de opleiding (15%). De overige categorieën worden door minder dan een op de tien Nederlanders genoemd.

Ongeveer een op de acht geeft aan het niet te weten (13%).

Tabel 3.5

Waar komt verkrachting volgens u vrijwel niet voor? (Basis n = 1.894, iedereen behalve degenen die aangaven dat verkrachting “overal even veel voor komt”)

	Totaal	Man	Vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
Het komt overal wel voor	47%	41%	53%	34%	50%	50%	56%	50%	47%	38%
Op het werk	15%	17%	14%	11%	10%	14%	12%	15%	18%	16%
Op school of bij de opleiding	15%	17%	13%	27%	16%	14%	9%	10%	14%	24%
Buiten op straat	9%	10%	8%	4%	13%	11%	9%	8%	9%	12%
Op de sportclub	9%	11%	7%	9%	13%	11%	7%	8%	10%	8%
Binnen de Lesbische, Homo-Biseksuele, Trans en Interseksuele gemeenschap	8%	9%	8%	10%	13%	14%	6%	6%	9%	9%
In de natuur	7%	9%	6%	7%	7%	11%	5%	9%	7%	8%
Tijdens een date	7%	10%	5%	10%	13%	8%	6%	5%	6%	11%
Binnen zorginstellingen of -praktijken	6%	7%	5%	26%	5%	5%	5%	4%	4%	7%
Binnen het gezin	4%	5%	4%	14%	4%	7%	2%	6%	2%	6%
Binnen relaties	4%	5%	3%	12%	4%	7%	4%	4%	3%	5%
Binnen religieuze instellingen	2%	2%	2%	18%	6%	1%	2%	1%	1%	2%
Bij het uitgaan	2%	3%	2%	0%	2%	1%	2%	3%	2%	4%
Weet ik niet	13%	13%	13%	4%	5%	7%	12%	12%	15%	17%
Wil ik liever niet zeggen	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Slachtoffers van verkrachting zeggen nog vaker dan gemiddeld: ‘het komt overal wel voor’ (65%).

4 Praten met kinderen over seks

4.1 Praten ouders met hun kinderen over seks

Van degenen die kinderen hebben zegt bijna een kwart (23%) vaak of regelmatig met hen te praten (of te hebben gepraat) over seksualiteit, 52 procent doet dat soms en een kwart nooit. (Tabel 4.1).

Tabel 4.1a

Praat (of praatte) u met uw kinderen over seksualiteit? (ouders)

	Totaal	Leeftijd kind					Heeft u ...		
		4-11 jr	12-15 jr	16-17 jr	18-21 jr	22 jr +	Jongen/ jongens	Meisje/ meisjes	Beide
Ja, vaak	3%	2%	2%	4%	3%	3%	3%	3%	2%
Ja, regelmatig	20%	14%	24%	34%	24%	21%	16%	23%	22%
Ja, soms	52%	47%	57%	43%	52%	55%	56%	48%	54%
Nee, (bijna) nooit	25%	37%	17%	19%	21%	21%	25%	25%	22%
n =									

Tabel 4.1b

Praat (of praatte) u met uw kinderen over seksualiteit? (ouders)

	Totaal	sekses ouder		sekses ouder / sekses kind					
		man	vrouw	Man/ zoons	man/ dochters	man/ beide	vrouw/ zoons	vrouw/ dochters	vrouw/ beide
Ja, vaak	3%	2%	4%	2%	2%	1%	4%	4%	3%
Ja, regelmatig	20%	15%	25%	14%	15%	17%	18%	33%	25%
Ja, soms	52%	52%	53%	54%	50%	55%	58%	47%	54%
Nee, (bijna) nooit	25%	30%	19%	30%	34%	26%	20%	16%	18%
n =	2127	991	1136	141	140	262	128	140	318

Jongeren ervaren dat wat anders. Van hen zegt een kleiner deel (17%) dat hun ouders vaak of regelmatig met ze praten (of hebben gepraat) over seksualiteit, 38 procent zegt dat soms gebeurde en bijna de helft (45) nooit. (Tabel 4.2).

Tabel 4.2

Praten (of praatte) je ouders wel eens met jou over seksualiteit? (kinderen)

	Totaal	sekses kind		sekses/leeftijd kind			
		Jongen	Meisje	Jongen 16-17 ¹²	Meisje 16-17	Meisje 18-24	Jongen 18-24
Ja, vaak	4%	2%	6%	6%	7%		5%
Ja, regelmatig	13%	14%	12%	11%	23%	16%	5%
Ja, soms	37%	32%	40%	30%	44%	33%	38%
Nee, (bijna) nooit	45%	52%	41%	52%	26%	51%	52%
n =	202	63	147	29	82	31	60

¹² Lage steekproefaantallen, dus uitkomsten zijn indicatief

4.2 Waarover praten ouders met hun kinderen?

Deze vraag is (open) aan zowel ouders en kinderen gesteld, gesloten (4 onderwerpen aangeboden, zie tabel 4.3) alleen aan de kinderen¹³. Uit zowel de antwoorden op de open vraag als de gesloten vraag blijkt dat er door ouders en kinderen vooral gesproken wordt over het respecteren van de grenzen van de ander (83% van de kinderen zegt dat hier wel eens over gesproken wordt), wat hij of zij wel of niet wil op het gebied van seks (44%) en hoe hij of zij dat kan aangeven (59%). Maar het gaat zelden over hoe hij of zij kan checken wat de ander wil op het gebied van seks: 37 procent van de kinderen zegt dat daar wel eens over gesproken is of wordt, maar voor 'soms' (25%).

Tabel 4.3

Praten (of praatten) jouw ouders met jou over ...? (basis ouders: praat minimaal 'soms' met ouders over seks)

	Hoe hij/zij kan checken wat de ander wil op het gebied van seks	Wat hij/zij wel en niet wil op het gebied van seks	Hoe hij/zij duidelijk kan maken aan de ander wat hij/zij wel en niet wil	Dat hij of zij de grenzen van de ander altijd moet respecteren
Ja, vaak	4%	3%	4%	22%
Ja, regelmatig	7%	6%	14%	23%
Ja, soms	25%	31%	41%	38%
Nee, (bijna) nooit	63%	56%	41%	17%
n =	163	163	163	163

Boodschap van ouders aan hun kinderen (volgens de ouders)

Als ouders gevraagd wordt "Wat was of wat is uw belangrijkste boodschap als u met uw kinderen praat over het hebben van seks?" worden vooral antwoorden gegeven die neerkomen op:

- Doe niks tegen je wil (vaak een advies aan meisjes)
- Doe niks tegen de wil van de ander (vaak een advies aan jongens)
- Vrij veilig (pas op voor zwangerschap en soa's, gebruik voorbehoedsmiddelen)
- Vrij pas met iemand als je eraan toe bent (soms: pas als je getrouwd bent)

Van de bijna 700 open antwoorden wordt er één keer expliciet gesproken over het checken van wat die ander wil: "Stuur op je gevoel en stuur niet op aannames bij de ander maar check die" (Vader van kinderen, 16-21 jaar).

Hierna volgt een selectie van open antwoorden van ouders (op volgorde van de leeftijd van de kinderen).

Dat het altijd alleen mag met toestemming en dat het iets is wat erbij hoort en niet gek is
Moeder van kind, 4-11 jaar

Dat er niemand aan ze mag zitten en dingen mogen doen die zij niet willen, dat het hun lijf. Verder dieren als vergelijk dat je een man/vrouw nodig hebt om een baby te maken.

Moeder van kind, 4-11 jaar

¹³ De vraag is ook voorgelegd aan ouders, maar hier is iets misgegaan met de routing, waardoor maar circa een vijfde van de ouders de vraag heeft gekregen.

Gezien hun leeftijd hebben we het er nu nog niet vaak over, maar tegen de oudste (meisje) hebben we al wel gezegd dat ze nooit iets tegen haar zin moet doen, "het" of andere seksuele dingen niet zomaar met iemand moet doen en geen naaktfoto's aan anderen moet sturen. En dat zij de baas is over haar eigen lichaam. Tegen onze zoon zullen we o.a. zeggen dat als een meisje nee zegt, dat ook nee is.
Moeder van kinderen in leeftijd 4-15 jaar

Dat beiden het moeten willen en dat het niet alleen de keus van een moet zijn. Dus als een van beide het niet wil en of zich er niet prettig bij voelt dan moet dat gerespecteerd worden en vindt er niets plaats
Vader van kind 12-15 jaar

Een jongen mag nooit verder gaan dan jij wilt. Doet hij dat toch, probeer hem dan tegen te houden! Laat een vriendin bij bv uitgaan nooit zomaar alleen bij een onbekende jongen! Vertel het altijd aan mij (moeder) als er iets is gebeurt tegen je zin.
Moeder van kind, 16-17 jaar

Bepaal samen wat je wilt en zorg dat je er samen over eens bent, wie wat wanneer seks.
Vader van kind 18-21 jaar

Dat er niemand mijn kind mag dwingen om seks te hebben. Dit mag nooit gebeuren en het is niet goed, en als dit zo dreigt te gebeuren, dat men zo snel mogelijk vanuit die situatie moet stappen (de ruimte verlaten, discussie stoppen, zeer duidelijk maken dat dit niet de bedoeling is, etc.). Wel is dit zeer duidelijk dat men niet eigen grens zomaar moet aan een ander aanpassen omdat een ander dat wil. En de tweede belangrijke boodschap was: bij mijn dochter sprak ik vaak over de verschillende vormen van voorbehoedsmiddelen die ongewenste zwangerschap voorkomen, zelfs noemde ik wat ik heb of wat mijn ervaring was. Dit kwam spontaan na ons gesprek betreft menstruatie toen mijn dochter zelf zeer geïnteresseerd was, hoe het allemaal in diepte gaat en werkt. Op het VO kregen ze via de leerstof al wat basis informatie, wat haar goed deed, daarna hebben we het thuis besproken.
Moeder van kind, 18-21 jaar

Dat seks alleen acceptabel is als beide er mee instemmen. Dat seks onder invloed van middelen kan uit lopen op een teleurstelling of iets waar je later spijt van kan krijgen. Dat seks veilig moet gebeuren
Vader, kind 22+

Dat verschilt per kind. Tegen onze zoon dat hij altijd respect moet hebben voor zijn partner. Tegen onze dochter dat het iets moois moet zijn dat ze zelf wil.
Moeder, kind 22+

Een lichaam verandert van kind naar volwassen. Wees er zuinig op. Gooi je zelf niet te grabbel. Schenk het mooiste wat je als vrouw kunt geven aan je ware liefde waar je mee trouwt en als jongen ... pak het mooiste wat een vrouw je kan geven niet af, voor het huwelijk
Moeder, kind 22+

Doe niets bij de ander wat die ander niet wil, laat niets bij jezelf doen wat jij niet wilt. Verder is alles OK
Vader, kind 22+

Het is even geleden (mijn zoons zijn 30 en 38), maar ik denk dat het hier op neer kwam: respecteer de ander, zorg dat je er allebei plezier aan beleeft. En zorg dat je het meisje niet zwanger maakt als dat niet de bedoeling is.

Moeder, kind 22+

Boodschap van ouders aan hun kinderen (volgens de kinderen)

Als kinderen op hun beurt gevraagd wordt “Wat was de belangrijkste boodschap die je ouders aan jou hebben meegegeven over het hebben van seks?” worden vergelijkbare antwoorden gegeven als door de ouders:

Heb altijd respect voor elkaar, seks is natuurlijk dus geniet ervan, doe niks tegen je zin, doe het als je eraan toe bent en doe het veilig. Wel lijken jongeren de boodschap ‘doe alleen wat jijzelf en de ander wil’ vaker te hebben opgepikt dan ‘vrij veilig’ en ‘doe het wanneer je er aan toe bent’. Jongens wordt geleerd respect te hebben voor het meisje, meisjes wordt geleerd aan te geven wat ze wel en niet willen, andersom zien we in de open antwoorden weinig (wel: beiden moeten het fijn hebben).

Door de jongeren wordt twee keer (van de 122 antwoorden) expliciet gezegd: check het (citaat hierna plus 1x ‘consent’).

Hierna volgt een selectie van open antwoorden van kinderen.

Zorg er altijd voor dat beide partijen achter alle beslissingen/gebeurtenissen staan en blijf dat bij elkaar checken

Jongen, 16-25 jaar

Respect hebben voor elkaar en elkaar in hun waarde laten.

Jongen, 16-25 jaar

Dat allebei de partijen het moeten willen en dat je altijd duidelijk moet zeggen wat je wilt en niet bang moet zijn om dat de andere boos wordt, want jouw lichaam is het belangrijkste

Meisje, 16-25 jaar

Seks, tussen twee of meer instemmende volwassenen, is gewoon en natuurlijk. Daar is niets taboe aan en kunnen mensen het openlijk over hebben met elkaar.

Jongen, 16-25 jaar

Dat je respect moeten hebben voor elkaar. En het samen eens moet zijn over wat jullie doen.

Jongen, 16-25 jaar

Ze geven nooit een boodschap mee, we praten er niet over als seksuele voorlichting maar gewoon als gesprek

Meisje, 16-25 jaar

Wees beschermd en je mag altijd je grenzen aangeven.

Meisje, 16-25 jaar

Dat het iets leuks is denk ik, dat het ook mag en we open zijn er over. Ik heb een vriend al langer dan 2 jaar (ik ben 18) en tis allemaal altijd helemaal oké geweest

Meisje, 18 jaar

Dat, wanneer ik seks heb met mijn vriendin, het niet gaat om wat de een of de ander het leukst vindt, maar je een compromis moet vinden. Je moet de ander zijn grenzen begrijpen en andersom.
Jongens, 16-25 jaar

Dat je de baas bent over je eigen lichaam. En dat het je het alleen doet als je er echt achter staat
Meisje, 16-25 jaar

Veilig & alleen als jij er klaar voor bent
Meisje, 16-25 jaar

Zorgen dat je partner niet ongewenst zwanger raakt en geen SOA's oplopen
Jongens, 16-25 jaar

4.3 Op school praten met kinderen over seks

Van de ouders geeft een kwart (23%) aan dat er op de school van hun kind(eren) wordt of werd gesproken over hoe het kind kan checken wat de ander wil op het gebied van seks. Een meerderheid van de ouders wist dit niet (61%) en zestien procent geeft aan dat dit niet gebeurt. Van de kinderen geeft een derde aan dat dit gebeurt (34%). Ongeveer de helft geeft aan dat dit niet gebeurt (52%) en veertien procent weet dit niet.

Tabel 4.4

Aan ouders: Wordt of werd er – zover u weet – op de school van uw kind of kinderen gesproken over hoe hij/zij kan checken wat de ander wil op het gebied van seks?

Aan kinderen: Wordt of werd er op school in de lessen gesproken over hoe je kunt checken wat de ander wil op het gebied van seks?

	Ouder	Kind
Ja	23%	34%
Nee	16%	52%
Weet ik niet	61%	14%
n =	1127	247

5 Eigen ervaringen

5.1 Slachtoffer van verkrachting

We hebben gevraagd aan de deelnemers of het ooit is voorgekomen dat iemand hun lichaam is binnengedrongen zonder dat ze hiermee hebben ingestemd.¹⁴

Ongeveer een op de tien zegt dat dit wel eens is voorgekomen (11%¹⁵).

Degenen die aangaven dat ze dit hebben meegemaakt is vervolgens gevraagd of ze dit beschouwen als verkrachting. Twee derde van hen (66%) antwoordt hier bevestigend op.

Als we deze twee percentages met elkaar vermenigvuldigen (11,3 x 66,4) komen we op 7,5 procent van alle Nederlanders (16 jaar en ouder) die slachtoffer zijn geweest van verkrachting¹⁶ (tabel 5.1).

Tabel 5.1

	Totaal	man	vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
A. Is het ooit voorgekomen dat iemand uw lichaam is binnengedrongen zonder dat u hiermee heeft ingestemd?										
Ja	11%	3%	19%	11%	8%	14%	11%	11%	12%	10%
Nee	86%	94%	78%	88%	88%	85%	87%	85%	85%	88%
Weet ik niet (meer)	1%	1%	1%		3%	1%	1%	2%	1%	1%
Wil ik niet zeggen	1%	1%	2%	1%	1%		1%	2%	2%	1%
<i>n =</i>	2127	991	1136	141	65	118	307	371	633	492
B. Beschouwt u, wat u heeft meegemaakt, als verkrachting?										
Ja	66%	66%	67%	30%	55%	33%	41%	76%	76%	76%
Nee	26%	24%	27%	70%	45%	52%	49%	16%	16%	24%
Wil ik niet zeggen	7%	10%	7%			14%	10%	9%	9%	
<i>n =</i>	246	33	213	11	6	17	34	40	85	53
A x B = aandeel van totaal dat verkrachting meemaakte	7,5%	2,3%	12,7%	3,3%	4,3%	4,8%	4,3%	8,5%	9,3%	7,8%

Van alle vrouwen beschouwt 12,7 procent zich slachtoffer van verkrachting, van de mannen 2,3 procent. Vrouwen in de leeftijd 35-49 jaar (15%), 50-64 jaar (17%) en 65+ (14%) beschouwen zich vaker dan gemiddeld als slachtoffer van verkrachting.

De verklaring hiervoor ligt in de eerste plaats in het feit dat in dit onderzoek is gevraagd naar 'lifetime ervaring': hoe ouder men is, hoe groter de kans dat iemand dit ooit is overkomen (ook al gebeurde het toen het slachtoffer veel jonger was).

¹⁴ Om respondenten goed voor te bereiden op deze persoonlijke vraag, legden we eerst het volgende voor: "De volgende vragen gaan over uw eigen ervaringen. We hopen dat u deze ook wilt en kunt invullen. Zoals gezegd, mocht u hulp zoeken over dit onderwerp dan kunt u contact opnemen met het Centrum Seksueel Geweld. Bellen kan naar nummer: 0800 0188. Of kijk op: www.centrumseksueelgeweld.nl." Het Centrum Seksueel Geweld was hierover geïnformeerd.

¹⁵ De onnauwkeurigheidsmarge is hier 1,3 procent. Het aandeel ligt tussen 10 en 12,6 procent.

¹⁶ De onnauwkeurigheidsmarge is hier 1,2 procent. Het aandeel ligt tussen 6,3 en 8,7 procent.

Een andere verklaring ligt in het gegeven dat jonge vrouwen die dit overkwam dit minder vaak als ‘verkrachting’ beschouwen (16-34 jaar: tussen een kwart en een derde¹⁷) dan vrouwen van 35 jaar en ouder (drie kwart¹⁸).

Aan degenen die op de vraag “Is het ooit voorgekomen dat iemand uw lichaam is binnengedrongen zonder dat u hiermee heeft ingestemd?” met ‘ja’ beantwoordden, hebben we gevraagd of er toe dwang of geweld is gebruikt, of dat daarmee toen gedreigd is. Vier op de tien (41%) gaf aan dat er sprake was van aandringen of zeuren. Bij een op de vijf werd er gechanteerd of gedreigd iets vervelends te doen en bij even zoveel werd de ander boos of agressief (20%). Bij vijftien procent gebruikte de ander geweld, zoals vasthouden slaan of een wapen gebruiken. Bij twaalf procent werd iets anders gedaan, zoals drogeren of een ongewenste medische handeling.

Bijna een op de vijf gaf aan dat er geen sprake was van dwang, geweld of dreiging daarmee. Van degenen die wat er gebeurde beschouwen als verkrachting zegt 12 procent dat er geen sprake was van (dreiging met) geweld, onder degenen die het niet beschouwden als verkrachting is dat 35 procent (wat waarschijnlijk (mede) een verklaring is voor waarom ze het niet beschouwen als verkrachting).

Tabel 5.2

	Totaal	man	vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
Is er toen dwang of geweld gebruikt? Of is daarmee toen gedreigd? (basis: iemand drong ooit lichaam binnen zonder instemming?)										
Ja, de ander zeurde of drong aan	41%	14%	45%	20%	45%	41%	50%	41%	38%	40%
Ja, de ander chanteerde mij (dreigde iets vervelends te doen)	20%	38%	17%	2%	32%	25%	15%	31%	18%	18%
Ja, de ander werd boos of agressief	20%	11%	22%	28%	22%	18%	32%	19%	19%	15%
Ja, de ander dreigde met geweld	5%	6%	5%	2%	10%	0%	3%	8%	6%	3%
Ja, de ander gebruikte geweld (bijvoorbeeld vasthouden, slaan of een wapen gebruiken)	15%	21%	14%	13%	23%	0%	18%	11%	18%	15%
Ja, iets anders	12%	9%	13%	0%	0%	0%	4%	19%	15%	15%
Nee, hier was geen sprake van	18%	17%	18%	29%	0%	40%	23%	16%	13%	18%
Weet ik niet (meer)	3%	9%	2%	13%	13%	0%	3%	0%	4%	2%
Wil ik niet zeggen	1%	3%	1%	13%	0%	0%	0%	2%	1%	0%
n=	246	33	213	11	6	17	34	40	85	53

¹⁷ n=82. Aantallen zijn te klein om naar kleinere categorieën uit te splitsen.

¹⁸ n=154

5.2 Verteld over verkrachting?

Degenen die verkrachting meemaakten (n = 157), hebben we vervolgens gevraagd of ze iemand in hun omgeving hebben verteld dat ze verkracht zijn. De helft van deze mensen geeft aan dat verteld te hebben, de andere helft niet.

Opvallend is dat Nederlanders (vaak vrouwen) ouder dan 50 jaar die een verkrachting meemaakten het vaker *niet* dan wel aan iemand vertelden. Jongere slachtoffers lijken het vaker wel te vertellen (al zijn de aantallen klein, dus voorzichtigheid is geboden).

Tabel 5.2

	Totaal	man	vrouw	16-17	18-20	21-24	25-34	35-49	50-64	65+
Heeft u iemand in uw omgeving verteld dat u verkracht bent? (basis: maakte verkrachting mee)										
Ja	50%	71%	46%	56%	76%	77%	94%	61%	45%	25%
Nee	49%	29%	53%	44%	24%	23%	6%	36%	54%	75%
Wil ik niet zeggen	1%		1%					3%	2%	
<i>n =</i>	157	21	136	4	3	5	14	29	62	40

5.3 Reactie omgeving op verkrachting

Van de slachtoffers van verkrachting, vertelde de helft (50%) er over aan iemand in de omgeving. Hen is gevraagd hoe hierop gereageerd werd. De ervaringen waren in vier op tien gevallen niet goed¹⁹. Ongeveer één op drie antwoorden kan uitgelegd worden als positief: begripvol, meelevend, geschrokken, zorgzaam, etc²⁰. De rest (ongeveer een kwart) is neutraal: ‘alleen mijn partner weet dat’, ‘weet ik niet meer, lang geleden’.

Wat opvalt – ook al is het een beperkt aantal antwoorden, waardoor enige voorzichtigheid bij de interpretatie geboden is – is dat zowel jonge als oudere mensen vaak zeggen ‘het werd niet geloofd’, ‘er werd niet echt op gereageerd’ of ‘men vond dat het mijn eigen schuld was’. Meerdere keren – als de dader de echtgenoot of vriend was van het slachtoffer – gingen reacties daarover: “Men vindt het onzin, "want ik was toch met hem getrouwd"”

Hieronder een aantal antwoorden op de open vraag hoe er werd gereageerd als slachtoffers vertelden dat ze verkracht waren (op volgorde van leeftijd van de respondent).

Ze zeiden dat ik aangifte moest doen

Vrouw 16-17 jaar

Mijn vader werd heel boos op me. Mijn moeder maakte zich vooral zorgen. En ik heb er trauma's aan over gehouden waardoor ik EMDR moest volgen en opgenomen werd in een psychiatrisch ziekenhuis

Vrouw 18-20 jaar

Ze hebben er actie op ondernomen en gezorgd dat ik mijn verhaal bij de politie kon doen.

Vrouw 21-24 jaar

Die namen het niet echt serieus.

Vrouw 21-24 jaar

¹⁹ 27 van de 62 open antwoorden

²⁰ 21 van de 62 open antwoorden

Door vrienden goed en behulpzaam, door mijn toenmalige vriend met onbegrip en het leggen van de schuld bij mijzelf.

Vrouw 21-24 jaar

Mijn ouders stopten het in de doofpot helaas, ze deden alsof het niet was gebeurd. Nu ik getrouwd ben is het tijd om het gebeuren te verwerken middels EMDR therapie

Vrouw 25-34 jaar

In eerste instantie werd ik niet geloofd, hij was immers "zo'n vriendelijk persoon en zo goed voor me". Pas nadat de relatie verbroken was en er meer van zijn negatieve gedragingen naar boven kwamen, werd ik geloofd.

Vrouw 25-34 jaar

Liefdevol en begripvol

Vrouw 25-34 jaar

Dat het door mij zelf kwam en dat ik er zelf om gevraagd had .. en toen het naar buiten gebracht werd door de medescholier, werd er verteld dat ik een hoer was .. en dat er helemaal geen sprake van verkrachting was ..

Vrouw 35-49 jaar

Ik was het schuld

Vrouw 35-49 jaar

Verschillend. Het is niet echt een onderwerp wat je zomaar even ter sprake brengt bij iemand.

Vrouw 35-49 jaar

Mijn vader wilde aangifte doen maar omdat het mijn vriendje betrof en ik 14 was en hartstikke verliefd wilde ik dat niet

Vrouw 35-49 jaar

Slecht. Marteling van geslachtsdelen van jongens is in ons land niet strafbaar volgens kindbescherming.

Man 50-64 jaar

Lacherig, werd als grapje afgedaan

Man 50-64 jaar

Dat ik een fantast was en loog

Vrouw 50-64 jaar

Steun en begrip en aangifte bij politie gedaan

Vrouw 50-64 jaar

Door mijn ouders werd er niet op gereageerd door mijn broer wel. Positief

Vrouw 50-64 jaar

Mensen met een hoge functie in de maatschappij doen dit soort dingen niet.

Man 50-64 jaar

Door 4 mannen uit Afrika aan wie ik Franse alfabetisatieles gaf, werd ik gedrogeerd daarna verkracht. Maar een paar mensen hebben dat gehoord. Wel begrepen ze dat ik mijn werk als vrijwilliger daar niet meer wilde doen en dat de 4 mensen in kwestie dubbel moesten boeten voor wat ze deden: breken van vertrouwensband en verkrachting na iemand te drogeren. Ze werden teruggestuurd naar hun land.

Man 50-64 jaar

Mijn moeder weigerde het te geloven omdat volgens haar leraren zoiets nooit zouden doen. Daarna durfde ik er niet meer over te praten.

Vrouw 50-64 jaar

Men vindt het onzin, "want ik was toch met hem getrouwd"....

Vrouw 50-64 jaar

Zal wel. Je ging toch al langer met hem om. Hij bleef wel vaker slapen bij jou. Het wordt dan niet gezien als verkrachting.

Vrouw 50-64 jaar

Steun en begrip en aangifte bij politie gedaan.

Vrouw 50-64 jaar

Ik vertelde het pas 30 jaar later aan mijn toenmalige partner en hij reageerde met ongeloof. Nog eens 10 jaar met nieuwe partner: ook reactie van ongeloof, zonder empathie...

Vrouw 50-64 jaar

Doordat ik het vertel tegen andere, hoor ik dat het veel meer voorkomt dan we denken. Vooral bij jaloersheid en dronkenschap.

Vrouw 65+

Mijn vader heeft meteen actie ondernomen. Aangifte en huisarts

Vrouw 65+

Stel je niet aan en vertel niet zulke praatjes. Het is nu 65 jaar geleden toen het jarenlange misbruik begon

Vrouw 65+

5.4 Bekend met slachtoffer(s) van verkrachting

Twee derde van de Nederlanders kent geen slachtoffer van verkrachting (65%). Een kwart (26%) kent iemand die verkracht is en is dat te weten te gekomen doordat diegene dat verteld heeft. Een kleiner deel weet dat omdat iemand anders dat aan hen verteld heeft (8%) of op een andere manier te weten is gekomen (2%).

Tabel 5.3

Kent u iemand die verkracht is? Zo ja, hoe bent u dat te weten gekomen?

	Totaal	Man	Vrouw	16-17 jr.	18-20 jr.	21-24 jr.	25-34 jr.	35-49 jr.	50-64 jr.	65+ jr.
Ja, diegene heeft mij dat verteld	26%	25%	26%	24%	22%	35%	33%	27%	24%	21%
Ja, iemand anders dan diegene heeft mij dat verteld	8%	8%	8%	12%	12%	14%	8%	7%	8%	7%
Ja, ik was daar zelf getuige van	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ja, op een andere manier	2%	2%	2%	0%	1%	0%	2%	2%	2%	2%
Nee, ik ken geen slachtoffers	65%	65%	64%	66%	68%	53%	58%	64%	66%	70%
Wil ik niet zeggen	1%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	0%
N =	2127	991	1136	141	65	118	307	371	633	492

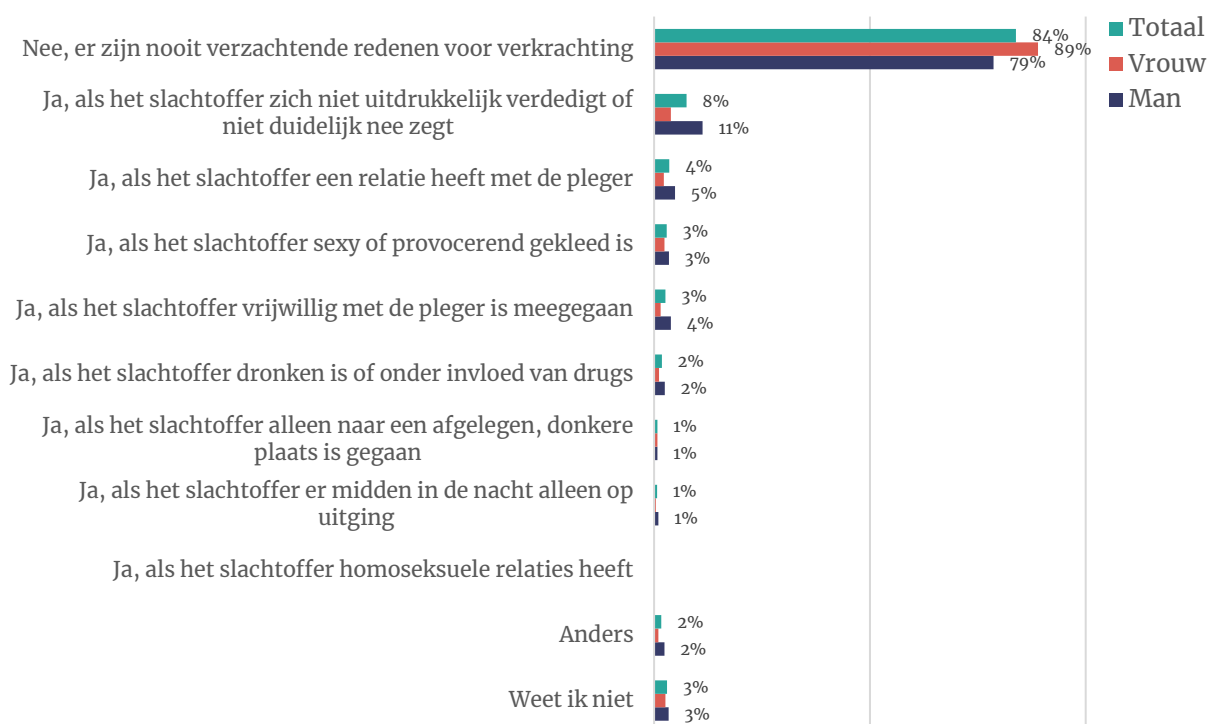

6 Houding ten aanzien van seks en verkrachting

6.1 Verzachtende redenen voor verkrachting?

Ruim acht op de tien Nederlanders vinden dat er nooit verzachtende redenen voor verkrachting zijn (84%). Van de vrouwen vindt bijna negen op de tien dat (89%) en acht op tien mannen vindt dit (79%). Van de slachtoffers van verkrachting vindt 90 procent dat er geen verzachtende omstandigheden zijn.

Eén op de tien mannen (11%) vindt dat als het slachtoffer zich niet uitdrukkelijk verdedigt of duidelijk nee zegt, dit een verzachtende reden kan zijn. Een kleiner deel van de mannen noemt als verzachtende redenen voor verkrachting als het slachtoffer een relatie heeft met de pleger (5%), als het slachtoffer vrijwillig is meegegaan (4%), sexy of provocerend gekleed is (3%) of als het slachtoffer dronken is of onder invloed van drugs (2%).

Figuur 6.1

Sommige mensen vinden dat er soms verzachtende redenen kunnen zijn voor verkrachting. Vindt u dat ook? Zo ja, wanneer?

Onder jongere mannen worden vaker verzachtende redenen genoemd dan oudere mannen of vrouwen. Een op de vijf 16- tot 17-jarige jongens in ons onderzoek vindt het een verzachtende reden voor verkrachting als het slachtoffer zich niet uitdrukkelijk verdedigt of niet duidelijk nee zegt (19%), dat geldt ook voor een op de vijf mannen tussen de 18 en 24 jaar (22%) en tussen de 24 en 35 jaar (22%).

Als het slachtoffer dronken is of onder invloed van drugs, vindt een op de tien jonge mannen (16-17 en 18-24 jaar, beide 9%) dat een verzachtende reden voor verkrachting. (Zie tabel 6.1)

Tabel 6.1

Sommige mensen vinden dat er soms verzachtende redenen kunnen zijn voor verkrachting. Vindt u dat ook? Zo ja, wanneer?

	Tot- aal	M 16-17	V 16-17	M 18- 24	V 18- 24	M 25- 34	V 25- 34	M 35- 49	V 35- 49	M 50- 64	V 50- 64	M 65+	V 65+
Nee, nooit	84%	66%	71%	64%	86%	63%	82%	75%	90%	88%	92%	85%	92%
Ja, als slachtoffer sexy/provocerend gekleed is	3%	1%	0%	3%	2%	5%	4%	3%	2%	3%	1%	4%	4%
Ja, als slachtoffer zich niet uitdrukkelijk verdedigt / niet duidelijk nee zegt	8%	19%	15%	22%	6%	22%	8%	13%	3%	5%	3%	7%	1%
Ja, als slachtoffer vrijwillig met pleger is meegegaan	3%	15%	5%	7%	2%	7%	2%	5%	1%	1%	1%	3%	2%
Ja, als slachtoffer dronken is of onder invloed van drugs	2%	9%	3%	9%	1%	6%	1%	2%	0%	0%	1%	1%	2%
Ja, als slachtoffer er midden in de nacht alleen op uitging	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	3%	0%	0%	0%	1%	1%
Ja, als slachtoffer alleen naar een afgelegen, donkere plaats is gegaan	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	1%	3%
Ja, als slachtoffer een relatie heeft met de pleger	4%	15%	8%	9%	2%	9%	2%	5%	3%	1%	1%	5%	3%
Ja, als slachtoffer homoseksuele relaties heeft	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Anders	2%	0%	2%	9%	1%	3%	1%	4%	0%	1%	1%	1%	1%
Weet ik niet	3%	4%	3%	0%	4%	6%	4%	3%	4%	3%	2%	3%	1%
Wil ik niet zeggen	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
n =	2127	40	101	55	128	142	165	182	189	333	300	239	253

6.2 Wanneer is iets verkrachting?

Respondenten kregen deze informatie te lezen, alvorens ze de stellingen²¹ uit figuur 6.2 beantwoordden.

Nu volgt een aantal stellingen. In een aantal stellingen wordt gesproken over geslachtsgemeenschap.

Hiermee bedoelen we:

Geslachtsgemeenschap = penetratie = het op seksuele wijze binnengaan van een lichaam van iemand anders (vaginaal, anaal of oraal) met een lichaamsdeel of object.

Ongeveer negen op de tien Nederlanders vinden, dat als niet duidelijk is of iemand geslachtsgemeenschap wil, de ander dat altijd eerst moet checken (92%; zie figuur 6.2). Een derde van hen vindt dat het checken met woorden moet (35%), de helft dat dat ook met lichaamstaal kan (54%) en een kwart zegt dat het ook met de ogen kan (25%; zie tabel 6.2).

Negen op tien Nederlanders zijn het eens met de stelling “Ook binnen vaste relaties kan verkrachting voorkomen” (90%) en “geslachtsgemeenschap zonder wederzijds instemming is verkrachting” (88%).

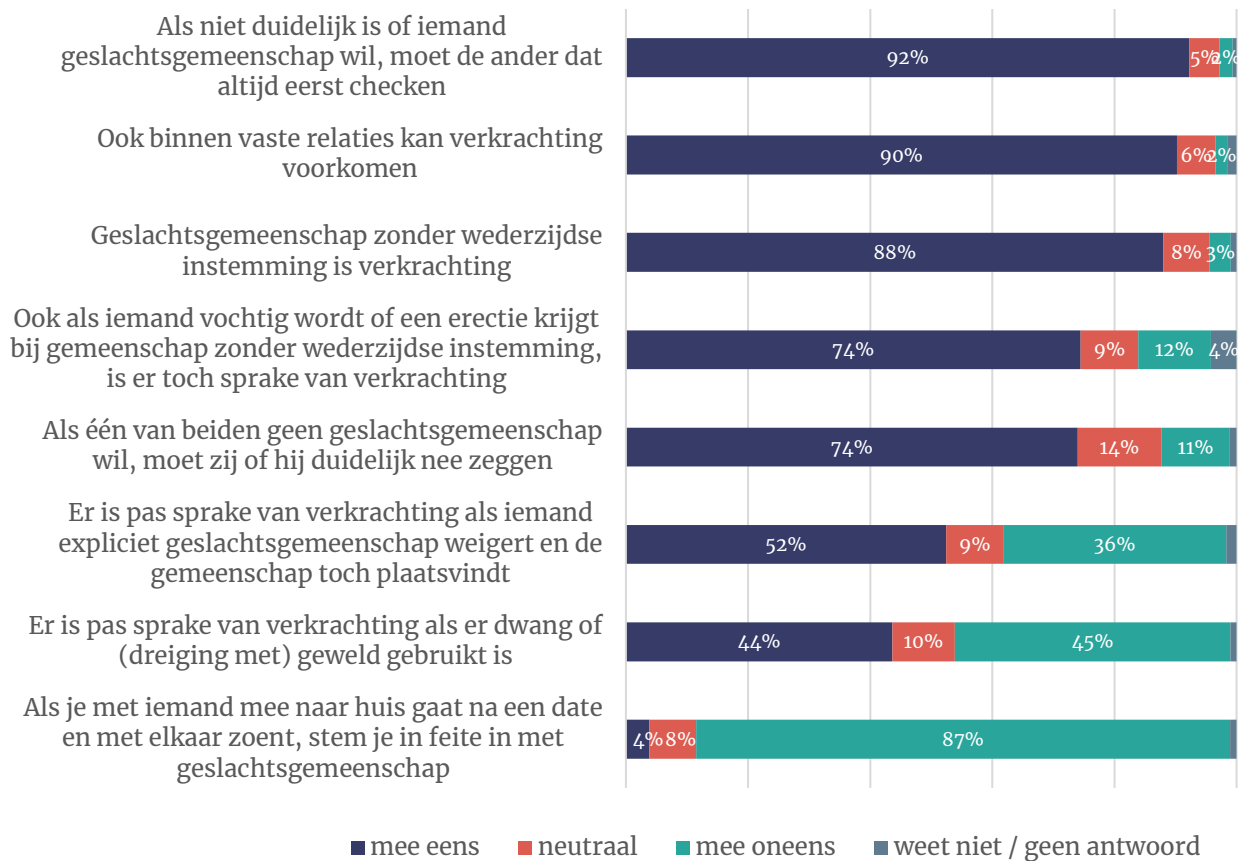
Met de stellingen “ook als iemand vochtig wordt of een erectie krijgt bij gemeenschap zonder wederzijdse instemming, is er toch sprake van verkrachting” en “als één van beiden geen geslachtsgemeenschap wil, moet zij of hij duidelijk nee zeggen” is drie kwart van de Nederlanders het eens (74%) en ongeveer een op tien is het hiermee oneens (respectievelijk 12 en 11%).

Ongeveer de helft is het eens met de stelling “er is pas sprake van verkrachting als iemand expliciet geslachtsgemeenschap weigert en de gemeenschap toch plaatsvindt” (52%). Ruim een derde is het hiermee oneens (36%).

Met de stelling “er is pas sprake van verkrachting als er dwang of (dreiging met) geweld gebruikt is” is 44 procent van de Nederlanders het eens en 45 procent is het hiermee oneens.

Bijna niemand (4%) is het eens met de stelling “als je met iemand mee naar huis gaat na een date en met elkaar zoent, stem je in feite in met geslachtsgemeenschap”. Negen op de tien (87%) zijn het hiermee oneens. Jongens van 16-17 jaar (10% eens) en jonge mannen (18-24 jaar; 8% eens) scoren hier het hoogst.

²¹ De stellingen werden in willekeurige volgorde aangeboden.

Figuur 6.2

Wilt u aangeven in welke mate u het met elke stelling eens of oneens bent?²²

²² De stellingen werden in willekeurige volgorde aangeboden.

Checken ja, maar dat kan ook met lichaamstaal of een blik

Negen op de tien Nederlanders (92%) vinden dat iemand altijd moet checken bij de ander of diegene geslachtsgemeenschap wil, voordat hij of zij verder gaat. Een op drie vindt dat deze check uitgesproken moet worden (35%), iets meer dan de helft vindt dat het ook met lichaamstaal kan en een kwart lijkt een blik voldoende.

Tabel 6.2

Wat vindt u, moet dat altijd met woorden of kan het ook met de ogen of door middel van lichaamstaal?

Basis: eens met de stelling 'als niet duidelijk is of iemand geslachtsgemeenschap wil, moet de ander dat altijd eerst checken' (n =1.974)

	Totaal	Man	Vrouw	16-17 jr.	18-20 jr.	21-24 jr.	25-34 jr.	35-49 jr.	50-64 jr.	65+ jr.
Dat moet met woorden	35%	33%	38%	27%	38%	32%	27%	25%	38%	47%
Dat kan ook met lichaamstaal	54%	58%	51%	57%	52%	47%	58%	62%	54%	46%
Dat kan ook met de ogen	25%	26%	25%	23%	26%	24%	28%	29%	26%	18%
Dat hangt van de situatie af	7%	6%	8%	13%	7%	18%	11%	10%	5%	3%
Weet ik niet	3%	3%	3%	3%	4%	3%	3%	3%	2%	3%
n =	1974	897	1077	131	63	110	286	342	589	453

Beiden moeten instemmen

We legden Nederlanders de vraag voor bij wie de verantwoordelijkheid ligt om duidelijk te krijgen of de betrokken persoon geslachtsgemeenschap wil.

Acht op de tien (80%) antwoorden dat beiden moeten instemmen en 17 procent geeft aan dat de verantwoordelijkheid ligt bij degene die het initiatief neemt. Twee procent vindt dat bij degene die niet het initiatief neemt (maar het ondergaat) de verantwoordelijkheid ligt om duidelijk te maken dat hij of zij geen geslachtsgemeenschap wil.

Tabel 6.3

Bij wie ligt de verantwoordelijkheid om duidelijk te krijgen of de betrokken persoon geslachtsgemeenschap wil, vindt u?

	Totaal	Man	Vrouw	16-17 jr.	18-20 jr.	21-24 jr.	25-34 jr.	35-49 jr.	50-64 jr.	65+ jr.
Degene die het initiatief neemt	17%	18%	16%	19%	15%	15%	16%	15%	16%	20%
Degene die niet het initiatief neemt (maar het ondergaat)	2%	3%	1%	9%	4%	0%	3%	1%	1%	2%
Beiden moeten instemmen	80%	79%	82%	71%	79%	85%	81%	82%	82%	76%
Weet ik niet	1%	1%	1%	1%	2%	0%	0%	1%	1%	2%
n =	2127	991	1136	141	65	118	307	371	633	492

6.3 Verkrachting en strafbaarheid

Respondenten kregen onderstaande informatie te lezen over wat verkrachting en freezing is²³, alvorens ze de stellingen²⁴ uit figuur 6.3 beantwoordden.

Verkrachting volgens de huidige wet. Volgens de huidige Nederlandse wet is er pas sprake van verkrachting wanneer geweld of dwang bewezen kan worden. Voor verkrachting kan maximaal twaalf jaar gevangenisstraf worden gegeven. In de praktijk ligt de gevangenisstraf voor verkrachting doorgaans beduidend lager. Rechters hanteren als richtlijn een straf van 24 maanden bij een bewezenverklarde verkrachting.

Freezing = een psychologische en fysieke reactie, waarbij het slachtoffer zich niet meer kan bewegen en dus geen verzet kan plegen.

Veel van de stellingen gaan over penetratie zonder wederzijdse instemming en alle stellingen overziend kunnen we stellen dat een zeer ruime meerderheid van de Nederlanders vindt dat penetratie zonder wederzijdse instemming moet worden gezien als verkrachting, bijvoorbeeld omdat het slachtoffer ‘bevriest’ of onder invloed was en zich niet kon verweren. Over de vraag of penetratie tegen de wil zonder dat geweld of dwang bewezen is, op dezelfde manier bestraft moet worden als verkrachting nu, bestaat meer verdeeldheid – maar per saldo – vindt een groter deel van de Nederlanders dat wel dan niet.

Met de stellingen “ik vind dat penetratie zonder wederzijds instemming waarbij het slachtoffer ‘bevriest’ ook verkrachting is” (90%) en “ik vind dat penetratie zonder wederzijds instemming omdat het slachtoffer onder invloed is, ook verkrachting is” (88%) zijn negen op de tien Nederlanders het eens.

Drie kwart van de Nederlanders (76%) is het eens met de stelling “ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming verkrachting is, ook als er geen dwang of geweld wordt gebruikt”.

Een iets groter deel (82%) denkt dat slachtoffers van ongewenste penetratie zonder dwang of geweld zich meer erkend zullen voelen als dit in de wet als verkrachting wordt erkend.

Iets meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat penetratie zonder dwang of geweld maar ook zonder wederzijdse instemming hetzelfde bestraft moet worden als verkrachting (55%).

Circa zes op de tien denkt dat meer mensen terecht veroordeeld gaan worden als penetratie zonder bewijs van dwang of geweld wettelijk ook wordt gezien als verkrachting (62% is het daar ‘mee eens’).

Ongeveer vier op de tien Nederlanders (42%) zijn het eens met de stelling dat er pas sprake is van verkrachting als het slachtoffer expliciet “nee” heeft gezegd en hij/zij toch gepenetreerd wordt, terwijl even groot percentage (46%) het oneens is met deze stelling.

Vier op de tien denkt dat er veel onterechte veroordelingen gaan komen als penetratie zonder bewijs van dwang of geweld wettelijk ook wordt gezien als verkrachting (40%). Een kwart is het hiermee oneens (25%) en een ander kwart is het hiermee eens noch oneens (24% ‘neutraal’).

²³ Na het lezen van deze tekst konden respondenten niet terug naar de stellingen uit paragraaf 6.2. De stellingen werden in willekeurige volgorde aangeboden.

²⁴ De stellingen werden in willekeurige volgorde aangeboden.

Met de stelling ‘ik vind penetratie zonder wederzijdse instemming strafbaar moet zijn, maar iets anders is dan verkrachting’ is 38 procent van de Nederlanders het eens en 35 procent het oneens. Een vijfde van de Nederlanders is het hiermee eens noch oneens (20%).

Een meerderheid is het oneens met de stelling dat ‘Ik vind dat iets pas verkrachting is als er bewezen kan worden dat er (gedreigd is met) geweld of dwang is gebruikt’ (60% ‘mee oneens’). Ongeveer een vijfde is het eens met deze stelling.

Figuur 6.3

Wilt u aangeven in welke mate u het met elke stelling eens of oneens bent? (% ‘mee eens’). De stellingen werden in willekeurige volgorde aangeboden

6.4 Slachtofferschap en bekendheid met freezing maken verschil

Twee variabelen die in dit rapport behandeld worden (is men bekend met freezing en/of is men zelf ooit slachtoffer geweest van verkrachting) correleren sterk met de meningen zoals achterhaald met de stellingen uit figuur 6.2 en 6.3.

Zo is 44 procent van alle Nederlanders is het eens met de stelling “Er is pas sprake van verkrachting als er dwang of (dreiging met) geweld gebruikt is”, maar is dat slechts 28 procent van degenen die zelf slachtoffer waren van verkrachting en bekend zijn met freezing. Onder degenen die geen slachtoffer waren en freezing niet kennen is dat het dubbele: 56 procent.

Hetzelfde patroon bij de stelling “Ik vind dat iets pas verkrachting is als er bewezen kan worden dat er (gedreigd is met) geweld of dwang is gebruikt: slachtoffers bekend met freezing zijn het er in 74 procent van de gevallen mee *oneens*, niet-slachtoffers die niet weten wat freezing is: 49 procent is het er mee *oneens*.

Tot slot, met de stelling “Ik vind dat penetratie zonder dwang of geweld maar ook zonder wederzijdse instemming hetzelfde bestraft moet worden als verkrachting” is 55 procent van alle Nederlanders het eens, maar slachtoffers van verkrachting vaker (62%) dan niet slachtoffers (55%). Of men weet wat freezing is, maakt hier niet uit.

Tabel 6.4

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? Uitgesplitst naar ervaring met penetratie zonder wederzijdse instemming en bekendheid met freezing (‘ja, en ik weet wat het is’ en ‘ja, maar ik weet niet precies wat dat is’ zijn hiervoor samengenomen).

			Is het ooit voorgekomen dat iemand uw lichaam is binnengedrongen zonder dat u hiermee heeft ingestemd? ²⁵			
			Ja		Nee	
			Bekend met freezing	Onbekend met freezing	Bekend met freezing	Onbekend met freezing
Totaal			162	64	946	757
n =						
Er is pas sprake van verkrachting als er dwang of (dreiging met) geweld gebruikt is	Eens	44%	28%	35%	38%	56%
	Neutraal	10%	13%	18%	10%	10%
	Oneens	45%	60%	45%	52%	33%
	Weet niet	1%	0%	2%	1%	1%
Ik vind dat iets pas verkrachting is als er bewezen kan worden dat er (gedreigd is met) geweld of dwang is gebruikt	Eens	22%	17%	15%	18%	31%
	Neutraal	15%	8%	10%	15%	16%
	Oneens	60%	74%	73%	64%	49%
	Weet niet	3%	1%	1%	3%	4%
Ik vind dat penetratie zonder dwang of geweld maar ook zonder wederzijdse instemming hetzelfde bestraft moet worden als verkrachting	Eens	55%	61%	63%	54%	56%
	Neutraal	22%	21%	11%	22%	23%
	Oneens	18%	14%	23%	20%	15%
	Weet niet	5%	4%	4%	5%	6%

²⁵ De antwoordmogelijkheden ‘weet ik niet’ en ‘wil ik niet zeggen’ hebben we hier niet als kolom getoond (tezamen n = 53).

Tabel 6.5

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? % 'mee eens' gegeven, uitgesplitst naar geslacht en leeftijd.

	Totaal	Man	Vrouw	16-17 jr.	18-20 jr.	21-24 jr.	25-34 jr.	35-49 jr.	50-64 jr.	65+ jr.
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming waarbij het slachtoffer 'bevriest' ook verkrachting is	90%	87%	94%	85%	89%	92%	88%	88%	92%	93%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming omdat het slachtoffer onder invloed is, ook verkrachting is	88%	84%	92%	80%	87%	82%	81%	88%	89%	93%
Ik denk dat slachtoffers van ongewenste penetratie zonder dwang of geweld zich meer erkend voelen als dit in de wet als verkrachting wordt erkend	82%	79%	85%	80%	90%	86%	81%	82%	82%	79%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming verkrachting is, ook als er geen dwang of geweld wordt gebruikt	76%	73%	79%	74%	85%	73%	71%	77%	77%	77%
Ik denk dat meer mensen terecht veroordeeld gaan worden als penetratie zonder bewijs van dwang of geweld wettelijk ook wordt gezien als verkrachting	62%	56%	68%	52%	73%	68%	62%	58%	62%	65%
Ik vind dat penetratie zonder dwang of geweld maar ook zonder wederzijdse instemming hetzelfde bestraft moet worden als verkrachting	55%	50%	60%	48%	49%	43%	47%	56%	60%	58%
Ik vind dat er pas sprake van verkrachting is als het slachtoffer expliciet "nee" heeft gezegd en hij/zij toch geopeneteerd wordt	42%	46%	39%	34%	25%	32%	36%	37%	43%	57%
Ik denk dat er veel onterechte veroordelingen gaan komen als penetratie zonder bewijs van dwang of geweld wettelijk ook wordt gezien als verkrachting	40%	47%	32%	44%	39%	44%	46%	38%	36%	42%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming strafbaar moet zijn, maar het is iets anders dan verkrachting	38%	39%	37%	47%	34%	40%	34%	34%	37%	45%

Ik vind dat iets pas verkrachting is als er bewezen kan worden dat er (gedreigd is met) geweld of dwang is gebruikt

22%	26%	18%	11%	10%	19%	16%	20%	21%	34%
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

A Bijlage

Tabel A.1

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? Uitgesplitst naar ervaring met penetratie zonder wederzijdse instemming en bekendheid met freezing ('ja, en ik weet wat het is' en 'ja, maar ik weet niet precies wat dat is' zijn hiervoor samengenomen)

		Is het ooit voorgekomen dat iemand jouw lichaam is binnengedrongen zonder dat je hiermee hebt ingestemd? ²⁶				
		Ja		Nee		
		Bekend met freezing	Onbekend met freezing	Bekend met freezing	Onbekend met freezing	
Totaal		N =				
Geslachtsgemeenschap zonder wederzijdse instemming is verkrachting	88%	Eens	93%	90%	88%	88%
	8%	Neutraal	2%	6%	8%	8%
	3%	Oneens	4%	5%	3%	4%
	1%	Weet niet	1%	0%	1%	1%
Als één van beiden geen geslachtsgemeenschap wil, moet zij of hij duidelijk nee zeggen:	74%	Eens	61%	72%	72%	81%
	14%	Neutraal	24%	15%	13%	10%
	11%	Oneens	14%	13%	13%	8%
	1%	Weet niet	1%	0%	1%	1%
Als niet duidelijk is of iemand geslachtsgemeenschap wil, moet de ander dat altijd eerst checken	92%	Eens	96%	92%	93%	92%
	5%	Neutraal	2%	8%	5%	6%
	2%	Oneens	1%	0%	3%	2%
	1%	Weet niet	1%	0%	0%	1%
Ook als iemand vochtig wordt of een erectie krijgt bij gemeenschap zonder wederzijdse instemming, is er toch sprake van verkrachting	74%	Eens	84%	82%	78%	69%
	9%	Neutraal	7%	5%	8%	12%
	12%	Oneens	7%	10%	10%	15%
	4%	Weet niet	2%	3%	4%	4%
Ook binnen vaste relaties kan verkrachting voorkomen	90%	Eens	96%	94%	92%	87%
	6%	Neutraal	3%	3%	5%	8%
	2%	Oneens	1%	0%	1%	3%
	2%	Weet niet	1%	3%	1%	2%
Als je met iemand mee naar huis gaat na een date en met elkaar zoent, stem je in feite in met geslachtsgemeenschap	4%	Eens	4%	3%	3%	5%
	8%	Neutraal	3%	6%	6%	10%
	87%	Oneens	92%	91%	90%	83%
	1%	Weet niet	1%	0%	1%	1%
Er is pas sprake van verkrachting als er dwang of (dreiging met) geweld gebruikt is	44%	Eens	28%	35%	38%	56%
	10%	Neutraal	13%	18%	10%	10%
	45%	Oneens	60%	45%	52%	33%
	1%	Weet niet	0%	2%	1%	1%
Er is pas sprake van verkrachting als iemand expliciet geslachtsgemeenschap weigert en de gemeenschap toch plaatsvindt	52%	Eens	39%	57%	47%	61%
	9%	Neutraal	7%	10%	10%	9%
	36%	Oneens	53%	31%	41%	29%
	1%	Weet niet	1%	2%	1%	1%

²⁶ De antwoordmogelijkheden 'weet ik niet' en 'wil ik niet zeggen' hebben we hier niet getoond (tezamen n = 53). Het gevolg is dat er (kleine) verschillen bestaan tussen de percentages in de totaal-kolom en het gewogen gemiddelde van de uitgesplitste kolommen

		Is het ooit voorgekomen dat iemand jouw lichaam is binnengedrongen zonder dat je hiermee hebt ingestemd? ²⁷				
		Ja		Nee		
Totaal		Bekend met freezing	Onbekend met freezing	Bekend met freezing	Onbekend met freezing	
Ik vind dat iets pas verkrachting is als er bewezen kan worden dat er (gedreigd is met) geweld of dwang is gebruikt	22%	Eens	17%	15%	18%	31%
	15%	Neutraal	8%	10%	15%	16%
	60%	Oneens	74%	73%	64%	49%
	3%	Weet niet	1%	1%	3%	4%
Ik vind dat er pas sprake van verkrachting is als het slachtoffer expliciet "nee" heeft gezegd en hij/zij toch gepenetreerd wordt	42%	Eens	35%	40%	36%	52%
	11%	Neutraal	7%	10%	13%	9%
	46%	Oneens	58%	50%	50%	37%
	2%	Weet niet	1%	0%	1%	2%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming strafbaar moet zijn, maar het is iets anders dan verkrachting	38%	Eens	38%	47%	35%	42%
	20%	Neutraal	17%	24%	18%	20%
	35%	Oneens	39%	27%	41%	29%
	7%	Weet niet	6%	2%	6%	9%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming waarbij het slachtoffer 'bevriest' ook verkrachting is	90%	Eens	95%	88%	90%	91%
	5%	Neutraal	2%	8%	5%	6%
	2%	Oneens	2%	4%	3%	1%
	2%	Weet niet	1%	0%	2%	2%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming omdat het slachtoffer onder invloed is, ook verkrachting is	88%	Eens	92%	91%	87%	89%
	7%	Neutraal	3%	5%	8%	6%
	3%	Oneens	4%	4%	3%	3%
	2%	Weet niet	1%	0%	2%	2%
Ik denk dat meer mensen terecht veroordeeld gaan worden als penetratie zonder bewijs van dwang of geweld wettelijk ook wordt gezien als verkrachting	62%	Eens	69%	72%	62%	61%
	19%	Neutraal	20%	17%	19%	20%
	9%	Oneens	5%	3%	9%	11%
	9%	Weet niet	6%	7%	10%	9%
Ik denk dat er veel onterechte veroordelingen gaan komen als penetratie zonder bewijs van dwang of geweld wettelijk ook wordt gezien als verkrachting	40%	Eens	38%	36%	38%	43%
	24%	Neutraal	27%	20%	22%	25%
	25%	Oneens	28%	27%	29%	20%
	12%	Weet niet	7%	17%	10%	12%
Ik vind dat penetratie zonder wederzijdse instemming verkrachting is, ook als er geen dwang of geweld wordt gebruikt	76%	Eens	78%	84%	76%	77%
	14%	Neutraal	11%	9%	13%	15%
	7%	Oneens	7%	5%	8%	5%
	3%	Weet niet	4%	2%	3%	3%
Ik denk dat slachtoffers van ongewenste penetratie zonder dwang of geweld zich meer erkend voelen als dit in de wet als verkrachting wordt erkend	82%	Eens	83%	73%	84%	81%
	10%	Neutraal	9%	17%	9%	12%
	2%	Oneens	4%	4%	2%	2%
	4%	Weet niet	3%	6%	5%	6%
Ik vind dat penetratie zonder dwang of geweld maar ook zonder wederzijdse instemming hetzelfde	55%	Eens	61%	63%	54%	56%
	22%	Neutraal	21%	11%	22%	23%
	18%	Oneens	14%	23%	20%	15%

²⁷ De antwoordmogelijkheden 'weet ik niet' en 'wil ik niet zeggen' hebben we hier niet getoond in de kolommen (tezamen n = 53). Het gevolg is dat er (kleine) verschillen bestaan tussen de percentages in de totaal kolom en het gewogen gemiddelde van de uitgesplitste kolommen

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl